

АДЫГЭ МАКЪ

Голос
адыга

кыхатыутыгъэр икн
нэмкн къэбархэр
тисойт икыуфотэтх
WWW.ADYGVOICE.RU

Адыгэ Республикэм и Правительствэ игъэзет

Сурэтэр А. Гусевым тырихыгъ.

Ермэлыкъым цыфыбэ зэрищэлагъ

Адыгэ Республикэм экономикэ хэъоныгъэмкнэ ыкн сатыумкнэ и Министерствэ кнэщакнэ зыфэхугъэ къэгъэлъэгъон-ермэлыкъэу «Тэтьер пстэуми анахь дэгъу» зыфиорэр блэкныгъэ шэмбэтым Мыекъуапэ щыкнугъ.

Гъомылэпхэ ыкн нэмкн товар лъэпкъхэу мыщ кыращэлагъэхэр зэрагъэлъэгъугъ ыкн усэ афашыгъ АР-м и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан, министрэхэм я Кабинет хэт-

хэм, муниципальнэ образова- ниэхэм япащэхэм ащыщхэм, нэмкнхэм. Пчэдыжъым сыхъатыр 9-м кыщегъэжыагъэу кызызуахыгъэ ермэлыкъым цыфыбэ къекло-

лагъ. Ащ хэлэжыагъэх промыш- леннэ ыкн кыдэгъэкнэжыкнэ предприятиехэр, сатыум пыл- хэр, мэкъумэщ-фермер хызы- мэтшлэпэхэр, унэе предприни- мательхэр, нэмкнхэри. Ха- бзэ зэрэхугъэу, гъомылапхъэ- хэр ары цыфхэм нахыбэу ащэфыгъэр.

АР-м и Лышъхъэ ермэлы- кым хэлэжыагъэрэм ыкн къе- клонлэгъэ щэфаклохэм гущыл- гъу афэхугъ, ахэм яеплыкнэ- хэр, кыращэлагъэхэм язытет,

(Икнугъ я 2-рэ нэклуб. ит).

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэ иунашъу

Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэр нахь зэтегъэпсыхыгъээнхэмкнэ ыкн гъэкъэбзэгъэнхэмкнэ лффтхъабзэхэм яхылагъ

Адыгэ Республикэм ипсэуплэхэр нахь зэтегъэ- псыхыгъээнхэмкнэ ыкн гъэкъэбзэгъэнхэмкнэ Теклоныгъэшхом ия 70-рэ ильэс изыфэгъэжыа- зырын телытэгъэ лффтхъабзэхэу зэрахъащ- хэм япхыгъэу мы кыкнлэпкнэохэрэр игъо афэ- лъэгъугъэнхэу

1. Кыкнлэпкнэохэрэу кыулыкхуэм:

1) чыплэ зыгъэорышлэжынымыкнэ кыулыкху- хэм 2015-рэ ильэсым мэлылфэгъум и 4-м кыщегъэжыагъэу и 25-м нэс Адыгэ Республи- кэм ипсэуплэхэр нахь зэтегъэпсыхыгъээнхэмкнэ ыкн гъэкъэбзэгъэнхэмкнэ лффтхъабзэхэр зэра- хъанхэу;

2) Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хабзэ икыулыкхуэм, гъэцэкнэ хабзэм ифедераль- нэ кыулыкхуэм ячылплэ кыулыкхуэм цыфхэр а лффтхъабзэхэм ахагъэлэжыэнхэу.

2. Адыгэ Республикэм тыкъэзыуцухъэрэ ду- наим икъэухъумэнкнэ ыкн чыопс къэкнуплэ- хэмкнэ и Гъэорышлэпнэ:

1) санитарием ыльэныкнэохэрэ лффтхъэбзэ гъэ- нэфагъэу зэшухахын фаем фэгъэхыгъэ къэба- рыр чыплэ зыгъэорышлэжынымыкнэ икыулыкху- хэм алэкигъэхъанэу;

2) Адыгэ Республикэм чыплэ зыгъэоры- шлэжынымыкнэ икыулыкхуэм адэлэжыгъэнымыкнэ икомитет игъусэу Адыгэ Республикэм ипсэу- плэхэр нахь зэтегъэпсыхыгъээнхэмкнэ ыкн гъэ- къэбзэгъэнхэмкнэ лффтхъабзэхэр зэрихъанхэу.

3. Адыгэ Республикэм псэолъэшнымыкнэ, транспортныкнэ, унэ-коммунальнэ ыкн гъогу хызымэтыкнэ и Министерствэ зэкнэми зэда- гъэфедэрэ автомобиль гъогухэм абгъухэр гъэ- къэбзэгъэнхэмкнэ ыкн хэкнэры алушыгъэнымыкнэ лффтхъабзэхэр зэрихъанхэу.

4. Адыгэ Республикэм лъэпкъ лффтхэмкнэ, лэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкнэ ыкн къэбар жъу- гъэм иамалхэмкнэ и Комитет къэбар жъу- гъэм иамалхэм лффтхъабзэхэр гъэцэкнэ гъэ- зэрэхухэрэм фэгъэхыгъэ къэбарыр алэкигъэхъэ- зэ ышынэу.

Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу
ТХЪАКЛУШЫНЭ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
мэлылфэгъум и 3, 2015-рэ ильэс
N 66

НЕПЭ КЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 2-рэ нэклубгъор

Къэбар зэфэшхыафхэр.

Я 3 — 6-рэ нэклубгъохэр

Адыгэ лъэпкъым итарихъ щыщ пычыгъохэу шлэныгъэлэжыу Хъоткнэ Самир кыгыгъэхъазы- рыгъэхэр.

Я 7-рэ нэклубгъор

Ильэс 60-м ехъугъэу адыгэ литературэм щылэ- жьэрэ Шхъэлэжы Абу итхылышъу «Зэхъу- гъэ тхыгъэхэр» зыфиорэм фэгъэхыгъ.

Къэралыгъохэр, ныбжыкнэ хэр зэрипхыщтых

Хэгъэгу зэошхом Теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхурэм фэгъэхыгъэ Дунэ фести- валу «Студенческая весна на Кавказе» зыфио- рэр мэкъуогъум и 19 — 22-м Адыгеим щыкнощт.

Мыщ изэхэщэкнэ комитет изэхэсыгъоу тыгъуасэ щыла- гъэм тхамэтагъор щызэрихыагъ Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан. лффтхъабзэм хэлэжыагъэх зэ- хэщэкнэ комитетым хэхъэгъэ- хэ Урысыем иныбжыкнэ хэрэм я Союз ипащэу Павел Красно- руцкэр, АР-м и вице-премье- рэу Наталья Широковар, ми- нистрэхэу Хъуажэ Аминэт, Ку- лэ Мыхамэт, Александр Ре- чицкэр, республикэм лъэпкъ лффтхэмкнэ, лэклэб къэралхэм ащыпсэурэ тилъэпкъэгъухэм адырлэ зэпхыныгъэхэмкнэ ыкн къэбар жъугъэм иамалхэмкнэ и Комитет итхъаматэу Шхъэлэ- хэ Аскэр, Адыгэ къэралыгъо университетымрэ Мыекнэопэ къэ- ралыгъо технологическэ уни- верситетымрэ яректорхэу Хъунэго Рэщыдэрэ Къуижэ Саидэрэ, нэмкнэ хэри. Дунэ мэхъанэ зилэ фестивалым икнэщакнэ УФ-м гъэсэнэгъэмрэ шлэны- гъэмрэкнэ, культурэмкнэ ими- нистрествэхэр, Урысыем иныб- жыкнэ хэрэм я Союз, АР-м ими- нистрэхэм я Кабинет. Ре- гиональнэ зэхэщэкнэ комите- том итхъаматэу агъэнэфагъэр АР-м и Лышъхъэ ары.

Урысыем и Къыблэ ыкн Те- мыр-Кавказ федеральнэ шъо- лырхэм ахэхэрэ субъектхэм ямызакъоу, Абхъазым, Азербай- джан, Армением, Грузием, Тыр- куем ыкн Къыблэ Осетием къарыкнэщт ныбжыкнэ хэр Мые-

кыуапэ щызэрэугъоыщтых. Ахэм культурнэ зэпхыныгъэу ялэхэр гъэпытэгъэнхэм, къэралыгъор шу альэгъоу плугъэнхэм афэ- гъэхыгъэ лффтхъабзэхэр фе- стивалым кыдыхэлъытэгъэ- щтых. Хэгъэгу зэошхом Теклоны- гъэр кызыщыдахыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхурэр ары анахь мэхъанэшхо зэратыщтыр.

— Мыекъуапэ къеблэгъэщт ныбжыкнэ хэрэм зэрифэшъуа- шэу апэгъокнэ гъэныр, ахэм тиреспубликэ шлукнэ, дахэкнэ агу кынэжынымыкнэ пав кыт- тефэрэр зэкнэ шлэгъэныр — джары пшьэрылэ шхъалэу ти- лэр. Къэклорэ нэбгырэ пэпчэ- кнэ пшьэдэклэжы тэхы, ащ кыхэкнэ хэрэм ахынэгон- чыагъэ кызылхуымэным, ишы- клагъэ хуэмэ, медицинэ лэпы- лэгъу ядгъэгъотыным тыфэхъа- зырыным, ашхыщтым, зыщы- чыештхэм, нэмкнэ лъэныкнэ- хэмкнэ яфэло-фашлэхэр зэри- фэшъуашэу дгъэцэкнэ хэм ты- налэ тедгъэтын фае. А зэкнэ- ры зэшлэхыгъэ зэрэхуыщтым сицхытэ тел, — кылуагъ Тхъа- клушынэ Аслъан.

Фестивалыр Адыгеим щы- зэхэщэгъэнымыкнэ гухэлъэу яла- гъэм кыдезыгъэштэгъэ, сьд фэдэрэ лъэныкнэохэр лэпылэгъу къафэхыгъэ АР-м и Лышъхъэ зэрэфэрэзэхэр кылуагъ нэу- жым гущылэр зыштэгъэ Павел Красноруцкэм. лффтхъабзэу

(Икнугъ я 2-рэ нэклуб. ит).

Къэралыгъохэр, ныбжыклэхэр зэрипхыщтых

(Икляух).

зэхэщэчтхэм ыкли ахэр зэрэ-реклоклыщтхэм клэкляу къате-гушылагь.

Фестивалыр мэкьюогум и 19-м Мыекьюапэ игупчэу Лениным ыцлэ зыхьырэм кыи-щызэлуахыщт. Зэхэщэчтхэм зэрагэнафэрэмкля, ныбжыклэ мини 5 — 6 фэдиз мыщ кыи-щызэрэуогуоиты. Мэкьюогум и 20-м лъэпкь шыуашэхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхьыгъэ зэнэкьоку АР-м и Къэралыгъо филармоние щыклощт. Кыи-щызэрэуогуо мафэм яхэгъэгу шу зэралыгъуэр кызылотыкыр дзэклял оредхэр ныбжыклэхэм кялощтых, анахь дэгъухэр кяхахыщтых. Джащ фэдэу «Текло-ныгъэм иурам» зыфилорэ лофтхьабзэр рагэклоклыщт. Тицыфхэм Теклоныгъэр кызыдагыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхьыгъэм фэгъэхьыгъэу мэкьюогум и 22-м, пчэдыжым сыхьатыр 4-м Мыекьюапэ исаугэтэу «Егъэшлэр машом» ныбжыклэхэр кьекло-лэщтых, шжым ишэф осты-гъэхэр хагъэнэщтых.

кляхэм волонтерхэр апэгьоклыщтых, лоф адашлэщт. Республикэр шулкля агу кыинэжьи-ным фэшл лъэпкь нэшанэ зилэ шухьяфтынхэр, нэпэпльхэр афашыщтых.

П. Красноруцкэм кыи-щызэрэуогуоуагэмкля, федеральнэ мэхьанэ зилэ лофтхьабзэу «Урысыем истудентхэм ягъатх» зыфилорэм ильэс пчэагъэ хьугъэу Адыгеим иныбжыклэхэр хэлажэхь. Фестивалыр мы ильэсым жьоньыуаклям и 15 — 20-м кялэу Владивосток щызэфашы-жыщт. Ащ Адыгеим илыкло купэу клощтыр джырэблагъэ агъэнэфэщт.

Мы фестивалым мэхьанэу илэм зыкьегъэлэтыгъэнэм фэшл Адыгеим ыуж ар зыщызэхэ-щэщт къэралыгъом зэлпыхы-рэ кубокыр ратыщт. Ащ ишлуа-гъэкля Урысыем имызакъоу, кьэбар жьугъэм иамалхэу иэ-кляб къэралхэм лоф ащызышлэ-хэрэм и ащаналэ тырадзэщт, цыфхэм нахь ашлогъэшлэгъон зэрэхьыгъэм фэлорышлэщт.

Зэхэщэчт комитетым хэтхэр нэужым кыгушылагъэх, пшьэр-пылэу ашэхьэ щитхэр шлок имылэу зрагъэцклящхэр кя-луагъ. Адыгеим кьекляре хьа-

Мыщ фэдэу лофтхьабзэхэм ныбжыклэхэр зэрэзэралхы-рэм даклоу, яхэгъэгу шу альэ-гъоу плугъэнхэм зэрэфытегъэ-псыхьагъэхэр Тхьакляуцынэ Ас-льан кылуагъ.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам.

лофтхьабзэм чанэу хэлэжьэщтых

Урысые народнэ фронтим иреспубликэ къутамэ хэтхэр зэрэ Урысыеу щыклощт лофтхьабзэу «Бессмертный полк» зыфилорэм чанэу хэлэжьэщтых.

Хэгъэгу зэошхом Теклоныгъэр кызышыдагыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхьыгъэм фэгъэхьыгъэу лофтхьабзэр хэгъэу имшольеры-бэмэ, Адыгеири ахэм зэрэхэ-тэу, ащыклощт. Зышлюиго пстэури ащ хэлэжьэнхэ альэклящт.

Хэгъэгу зэошхом Теклоныгъэр кызышыдагыгъэр ильэс 70-рэ зэрэхьыгъэм фэгъэхьыгъэу лофтхьабзэр хэгъэу имшольеры-кызызэ, Урысые народнэ фронтим иреспубликэ къутамэ хэтхэр жьоныгуаклям и 9-м зэхэтхэу, заом хэлэжьагъэхэм ясурэтхэр алыгъэхэу урамым кырыклящтых.

Хигъэунэфыкыгъ А. Лелюк. «Мы лофтхьабзэр зытегъапсыхьагъэр дзэклопэхэм яшлэжыгъэлпэхэрэм Хэгъэгу зэошхом ильэхьан лыхъужыныгъэ зезыхьэгъэ дзэклопэхэр Бессмертнэ полкым харагъэтхэнхэр ыкли жьоныгуаклям и 9-м ятэхэдрэ ятэжэхэдрэ ясурэтхэр алыгъэхэу урамым кырыклящтых.

лофтхьабзэу «Бессмертный полк» зыфилорэмкля гухэльэу ялэр Хэгъэгум ишьяфитыныгъэ псэемиблэжьэу фэзуагъэ пэпчэ ащымыгупшэныр ары. Жьоныгуаклям и 9-м зышлюи-гохэм зэклэми ятэхэм, ятэжэхэм, Хэгъэгу зэошхом иветеранхэм ясурэтхэр алыгъын амал ялэщт. Динэу алэжьы-рэм, лъэпкьэу кызыхэклэжьэ-хэм, политикэ еплыкляу ялэхэм ямылытыгъэу фаехэр зэклэ Бессмертнэ полкым исатыр-хэм ахуэуцон альэклящт.

Урысые народнэ фронтим ишольеры къутамэу Адыгэ Республикэм щылым итхамэтэгоу Анатолий Лелюк кызышлыуагэмкля, мы лофтхьабзэр анахьэу зытегъапсыхьагъэр Хэгъэгу зэошхом ильэхьан дзэ-кляпэхэм лыхъужыныгъэу зэрэхьагъэр тыхэгъэгу ис унаго пэпчэ шымыгупшэныр ары. «Тикляцкляжьэхэм, ахэм кя-кляжыжыщтхэм ятэжэхэм кырыклягъэр, тыхэгъэгу ита-рихэ дэгъоу ашлэн фае», —

Адыгэ Республикэм и Лышхьэ Мыекьюапэрэ Адыгеимрэ яепархие иепископэу Тихон фэгушылагъ

Адыгеим и Лышхьэу Тхьакляуцынэ Аслъан чыристан диныр зылэжьыхэрэм Иисус Христос Иерусалим зэрэдэхьыгъэ фэгъэхьыгъэ мэфэклым-кля, джащ фэдэу Мыекьюапэрэ Адыгеимрэ яепархие иепископэу Тихон архиерей Инатлям зылухьагъэр ильэси 10 зэрэхьыгъэмкля мэлыльфэгум и 5-м афэгушылагъ.

бзырэм, ыкляуцлэ кызырэхигъахьорэм имызакъоу, ищылыныгы зэхьокляныгъабэ фешы, дин пащэм чылысым кьекляуалэхэрэм апашхьэ пшьэдэкляжышхо зэрэщыхьырэм нахь кыгургьаю.

Дунаим нефынэр нахь щыбэгъонэу, диншлэшхьуныгъэ зилэхэм ящыкля-псэукля нахьшылу хьунэу Тхьэм узэрелъэурэр кызырэфышлэщтым сицхьэ тель.

Лытынэгыгъэхэу зыфэсшы-рэ зиусхьаныр, псауныгъэ пытэ, щыкля-псэукля дэгъу уилэнэу, шлум ущымыкленэу, хэхьоныгъакляхэр пшылнхэу сыпфэляло!»

Адыгэ Республикэм и Лышхьэу Тхьакляуцынэ Аслъан ишулфэс тхыль мырэуштэу кыщелю: «Лытынэгыгъэхэу зыфэсшы-рэ епископэу Тихон! Инатлэ лъагэм — архиерей Инатлям узылухьагъэр ильэси 10 зэрэхьыгъэм фэшл сыпфэгушлю!»

Цыфым ишлэныгъэхэм ахигъэхьонэу, зыделэжьыжынэу, дин фэло-фашлэхэр ыгъэцклялнхэу Тхьэм ынэшл кызыщыщифэрэ лъэхьаныр чыристан диныр зылэжьырэм ищылыныгъэкля мэхьанэшхо зилэ лъэхьанэу щыт. Диным тхьэшлэшхьуныгъэ зилэм ыгу зэриукуэ-

Ермэлыкьым цыфыбэ зэрищэлагъ

(Икляух).

ахэм уасэу ялэхэр зэригъэшлэгъэх. Адыгеим имызакъоу, тигъунэгу Краснодар краим кыи-кыгъэхэрэ мыхэм ахэтэгъэх. — Ермэлыкьым ичылплэхэр зэклэ кьэткляхьагъэх — цыфхэр зыфэхэ гьомылапхьэхэр, нэмыкля товархэр ащэфынкхэу тыди чэзыухэр щытых. Сыда плэм бэдзэрхэм, тучанхэм ялытыгъэмэ, мыщ кырацлэпэгъэхэм ауасэ нахь пьют. Мыхэр зыщэфыкхэу, нэужым зыщэжыхэрэм ялоф кыи-щызэрэуогуоу, кыидзыгъэкля хэрэм уасэу агъэнэфэгъэм тэ-тэу цыфхэм ащэфынкхэу амал

ятэты. Социальнэ мэхьанэ зилэ товархэр зэклэ плэми ухэмыкьонэу Адыгеим кыи-щызэрэуогуоу, республикэм имызакъоу, нэмыкля шьольырхэми ахэр анэтэгъэсых, — кылуагъ Тхьакляуцынэ Аслъан.

Былымылыр, кьолыр, чэтылыр, пхъэшхьэ-мышьхьэхэр, хэтэрыкляхэр, тыгъэгъээзэ дагъэр, лэшы-лушлэхэр, нэмыкля хэр зыщэхэрэм адэжэ чэзыу-хэр ащытхэу тлэгъугъэ. Ащэхэрэм ащыцхэм уасэу ялэхэр нахь зэрэпыутхэр бэхэм кыи-щызэрэуогуоу, ащкля зэхэщэчтхэм афэрэзагъэх.

Ермэлыкьым кьеклялэгъэ Бондаренкэ зэшхьэгъусэхэр

тигъунэгу Шытхьэлэ районим щэпсэхэу. Мыекьюапэ хьэклопля кьекляуагъэхэу тефагъэти, адыгэ кьуае ащэфынкхэу рахьухьагъ. Ащ нэмыкляу, банкхэм, компания зэфэшхьафхэм агъэцклярэ фэло-фашлэхэр ермэлыкьым кырахьылапэгъэх. Республикэм иапшээрэ ыкли сэнэхьат гъэнэфэгъэхэр зыщарагъэгъотырэ гурыт-хэушьяфы-кыгъэ еджаплэхэм ястудентхэу инновациехэм ягъэфедэн дэлажэхэрэм ялэшлэгъэхэри лофтхьабзэм кыи-щызэрэуогуоу хэ амал ялагъ. Ахэми цыфыбэ якляллагъ, ашлогъэшлэгъоныгъ.

Экономикэ кыи-щызэрэуогуоу ялэхьан мыщ фэдэ ермэлыкь-хэр зэхэщэжэнхэм мэхьанэшхо зэрилэр пстэуми кыи-щызэрэуогуоу. Пшьэрыль шхьялэу илэр Адыгеим кыи-щызэрэуогуоу продукциер нэмыкля зэрэцклярэр, ащ шлуа-гъэу илэр цыфхэм агурыгъэлэгъэныр ары.

Къэгъэлъэгъон-ермэлыкьым чанэу хэлэжьагъэхэм АР-м и Лышхьэ идипломхэр Тхьакляу-цынэ Аслъан афигъэшшошагъэх. Ахэм зэрафэрэзэр кыи-щызэрэуогуоу, тапэкли бэклэ зэращыгугъырэр арилуагъ.

Мы мэфэ дэдэм республикэм имуниципальнэ образованиехэм шэмбэт шыьяфхэр ащыклягъэх.

ТХЬАРКЪОХЪО Адам. Сурэтыр лэшынэ Аслъан тырихыгъ.

ПУНЫГЪЭ-ГЪЭСЭНЫГЪЭР

Итхыгъэхэр зэрагъашлэх, агъэфедэх

Цыфым анахъ гъэхъэгъэ инэу илэр илэшлагъэхэр ары, шэныгъэлэжьымкIэ — итхыгъэхэр, итхыльхэр.

Шхъэлэхъо Абу пшъыжъ и 15-м щегъэжъагъэу, имылэу илъэс 60-м ехъугъэу адыгэ культурэм, литературэм афэлажъэ, тхыль пчъагъэ кыдыгъэкIыгъ, статьяхэр, очеркхэр гъэзетхэм, журналхэм къащы-

и 15-м щегъэжъагъэу, хронологическэ зэ-клэпыкIокIэ гъэнэфагъэ илэу, илъэс пэпчъ ытхыгъэр томищым къадэхъагъ.

хиутыгъ, художественнэ произведениехэр мымакIэу ытхыгъ. Джыри илофшлэгъакиэ, тхыльищэу хэшыпыкIыгъэ тхыгъэхэр кыыздэхъагъэхэр кыдыгъэкIыгъ. Шхъэлэхъо Абу и «Зэхэу-гъоэгъэ тхыгъэхэр» зыфилоэр тхыльищыр зэрэгъэпсыгъэр: 1956-рэ илъэсым цылэ мазэм

статьяу 1986-рэ илъэсым ытхыгъэу «Адыгэ Iорылуатэм илы-хъужьмэ ялэуж» зыфилоэрэм кыщытхыгъагъэхэр герой шхъа-лэхэу СаусырыкIо, ШэбатныкIо, Пэтэрэз, Айдэмыркъан, Хъатх я КъокIас, Хъатх Мыхъамэт-гуауз, Мафэжъо Урысбий, КъоджэбэрдкыкIо Мыхъамэт, Ты-

гужьыкIо Къызбэч, Шыры-хъукIо Тыгъужъ, ХъанахыкIо Къымчэрий, нэмыкIэхэри. Мы Iофшлагъэм итемэ къащылэтыгъ «Насып» (1973), «Мыжъосыныр мэклодыжъы, мыкIодыжъэрэр ордэ» зыфилоэр тхыгъэхэм. «Фэрзэлэ заом иорэд» (1991), «ТыгъужьыкIо Къызбэч иорэд» (1991), «Гъобэжъо гъыбзэм ыльапс» (1993), «Тфыщальэмэ ягъыбзэ епхыгъэ гупшыс» (1997) зыфилохэрэм яхылыгъэ къэбархэр кыщызэхэфыгъэх. Ахэм анэмыкIэу «Я 19 — 20-рэ лэшлэгъухэм я 20-рэ илъэсхэм анэсэу жэрыло адыгэ литературэу щылагъэр» кыуугои-жыгъ, зэтыригъэуцожьыгъ, гурыт ыкIи апшъэрэ еджаплэхэм япрограммэхэм ахагъэуцожьыгъэу зэрагъашлэ.

Адыгэ литературэм, адыгэ тхыльым гъогуоу къакIугъэр статья пчъагъэмэ къащызэ-луихыгъ. Цэй Ибрахимэ, ХъаткIо Ахъмэд ацIэ яфэшъуашэу рязыгъэлэжьыгъэр Шхъэлэхъо Абу. Ахэм ятворчествэ игъэ-кIотыгъэу кызэхифыгъ. Цэй Ибрахимэ итхыльищхо зыкIи кыхамыутыгъэхэри дэтэу, пэ-улбэ гущыльэр ежъ Абу фишлыгъэу кыдыгъэкIыжъыгъ. Ащ фэдэу зитворчествэ кытхы-

хъагъэу, зэтыригъэуцожьыгъэ-хэм ащыщых Бэчыи Хъусен, Кобл Бильэустэн, Меркицкэ Рэщыдэ, Пэнэшъу Исхъакъ, ДышъэкI Тыгъужъ, Ащкэнэ Исмахылэ, Мэщфэшу Шъалихъэ, Натхъо Долэтхъан.

Шхъэлэхъо Абу игъэклотыгъэу зитворчествэ кызэхифыгъэхэр: Клубэ Щэбан, ПэрэныкIо Мурат, Андырхъо Хъусен, Кэстэнэ Дмитрий, Жэнэ Къырымыз, ШхъаплъэкIо Хъис, Хъэдэгъэлэ Аскэр, Iэшынэ Хъазрэт, ЦуекIо Джэхъфар, КIэсэбэжъ Къэплъан.

Хэгъэгу зэошхом хэлэжъэгъэ тхакIомэ статья шхъаф афигъэхыгъ. «Жьогъо зэшибл» ыцIэу 1970-рэ илъэсым Абу ытхыгъ адыгэу заом хэлэжъагъэхэу Советскэ Союзым и ЛыхъужьыцIэ кызфагъэшошагъэмэ яхылыгъэу, Андырхъо Хъусени зэра-хэтэу. Абу ытхырэ литера-туроведческэ статьяхэм ана-хъэу ыналэ защытыригъэтырэр: лъэхъаныр, конфликтыр, харак-терыр, гъэлсыкIэр, луныгъэ мэхъанэр. Тхыльищым къадэхъа-гъэхэмкIэ уналэ авторым зыты-рууигъадзэрэр адыгэм ишлэжъ гупшыс, лъэпкъым тарихъ гъо-гуоу кыкIугъэр, джырэ лите-ратурэм лъапсэ фэхъугъэр.

Анахъ гъэхъэгъэшхоу Абу илэм ащыщ Адыгэ къэралыгъо университетым итхыль тедзепIэ кыщыхиутыгъэ тхыльитIоу «Адыгэ хэхэсхэм ялитератур» зыфилоэр. Мыщ епхыгъэ дис-циплинэр Абу илъэс пчъагъэрэ адыгэ факультетым щари-гъэхыгъ. Джы предметыр язы-гъэхыхэрэмкIэ, студентхэмкIэ, кIэлэгъаджэхэмкIэ Iэпылэгъушху учебник-хрестоматие зыцIэ «Адыгэ хэхэсхэм ялитерату-рэ». Апэрэ тхыльыр зыфэгъэ-хыгъэр: хэхэс адыгэхэр — лъэпкъ художественнэ псалъэм ыкIуачI, игъэхъагъэхэр; ады-гэ художественнэ псалъэхэу Мысыр хэгъгъэм гурыт лэшлэ-гъухэм кыщыгъэу гъэхэр; зэолI ыкIи усэкло цIэрылохэр. Бо-

рэкъокIо Анцокъу, Къайтбай, Къаншъаугъур, Хъагъур Ахъ-мэд Мидхъат, Омер Сейфед-дин, Тымэ Сэин, Сэмгугъэ Амин, нэмыкIэхэми ящылэныгъэ гъогу кыщытыгъ ыкIи атыгъэхэр учебникым кыщызэхэфы-гъэх. ЯтIонэрэ тхыльым хэхэс адыгэ тхакIомэ япрои-зведениехэр — текстхэр кы-щытыгъэх. ТхакIо пэпчъ ехы-лэгъэ литературэр, упчIэхэр, Iофшлэнхэр ащ кыдыгъагъэх. Мы тхыльитIоу хэхэс адыгэ литературэр кыыздэхъагъэм нэмыкI Шхъэлэхъо Абу ымыт-хыгъэми, егъашлэм адыгэ куль-турэм ыцIэ кыхэнэщт, псау-зэ саугъэт фэбгъэуцунэу тэфэ. Абу игъашлэклэ литературэу за-къоп зэпхыгъагъэр, театрэм, искусствэми, Адыгэ Хасэм иуцуну илахышылу ахэлъ. Ради-омкIэ къэтынхэр бэу лыгъэм, цыфыгъэм, литературэм илофы-гъохэм яхылыгъэу зэхихэр, ащ фэдэу итворческэ гъашлэклэ зэпыу имылэу гъэзетэу «Адыгэ макъэм» къэтхэ зэпыт, ащ кы-хиутыгъэ статья, очерк пчъагъэ мы тхыльищым къадэхъагъ. НИИ-М зэхихэрэ фольклорнэ экспедициемэ ахэлэжъагъ, ащ фэгъэхыгъэх «Жэрыло творче-ствэм иухъумаклохэр», «Жэрыло усэхэр» зыфилоэр статьяхэр. Адыгэ театрэм ыгъэуцугъэ пье-сэ пчъагъэмэ гъэзетым инэ-кIубгъомэ къащытегушылагъ. Шхъэлэхъо Абу адыгэ лъэп-къым илорылуатэ, илитерату-рэу закъоп куоу ышлэрэр, ащ фэдэкъабз тарихъыри. ЗэкIэ ыт-хырэмэ къахэщы тарихым кIо-цытэу литературнэ темэхэр кыызэрзэуиухыхэрэр. Адыгэ-мэ ядунэе-лъэгъукIэ-гурылуакIэ-тетыкIэ, ялэпкъ гупшысакIэ, ягушъхъэлэжьыгъэ зынэсырэр Абу итворчествэклэ зэхэтшлагъ, кыдыгурылуагъ.

ХЪУАЖЪ Нурет.
Филологие шэныгъэхэмкIэ кандидат, АКЪУ-м иадыгэ факультет идоцент.

Гъэхъэгъэшлухэр ялэх

Адыгэ къэралыгъо университетым зэхэубытэгъэ IофыгъохэмкIэ инаучнэ-ушэтэкло институт и Совет мы мафэхэм зэхэсыгъо илагъ. Iофтхъабзэр зерищагъ институтым ипащэу, биологие шэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу ЦыкIуныбэ Аминэт.

гъэхыгъэу зэхэсы-гъом кыщыгушылагъ. — Адыгэ лъэпкъ шэныгъэхэмкIэ Гупчэр Мыекъуапэ зыщызэ-хашагъэр мыгъэ илъэс 15 хъугъэ. А уахътэм кыкIоцI Iофыгъоу зэ-шIотхыгъэр макIэп, гъэхъэгъэшлухэри щы-лэх. Анахъ тызыгъэ-гушорэр архивэу ти-

лэтыкIыныр типшъэрылхэм ащыщ, — кыыхыгъэщыгъ Унэ-рэкъо Рае.

Илъэс 15-м кыкIоцI къыда-гъэкIыгъэ тхыльхэм якъэгъэлэ-гъони Iофтхъабзэм кыщызэ-луахыгъ. НомерипшI хъурэ журна-лэу «Псалъ» зыфилоэрэр ахэм ахэлъ. Iорылуатэхэр кызыдэ-хъэгъэ тхыльхэр, конференциеу зэхашагъэхэм яматериалхэр зыдэтхэр ахэтых. Ащ нэмыкIэу, Мыекъуапэ имызакъоу Налщык, Санкт-Петербург, Москва, Тырку-ем, Германием къащыдэкIырэ сборникхэм тирусубликэ ис шлэ-ныгъэлэжьхэм ятыгъэхэр къадэ-хъагъэх, ахэри мы къэгъэлэжьо-ным кырахылылагъэх. Дискэу къыдагъэкIыгъэхэр къахыгъэх.

Гупчэр зэпхыгъэ апшъэрэ еджаплэм имызакъоу, лъэпкъ зэхашлэ зилэу Iэпылэгъу къа-фэхъухэрэм Унэрэкъо Рае ягугъу кышылыгъ. Iофшлэн зэ-

лэр ары. Адыгэ лъэпкъым ита-рихъ, ыбзэ, икультурэ, Iоры-луатэм япхыгъэу тыугъоигъэр зэкIэ зы чыплэ тшыгъэ. Ныб-жыкIэхэр ащ къетщалэхэзэ дгъэсэнхэу, шэныгъэлэжьхэр, студентхэр, аспирантхэр на-хыбэу тилэнхэу тыфай. Тыу-шэтхэрэм такыпкъырыкIызэ шэныгъэ-егъэджен Iофшлэным гупшысэ гъэнэфагъэхэр хэд-гъэхъанхэр, егъэдженымкIэ Iэ-пылэгъу тхыльхэм ахэр къаци-

фэшъафхэр зэхафынхэмкIэ Iэпылэгъу къафэхъугъэхэм ащыщ Германием щыпсэу, тильэп-къэгъоу СтIашъу (Уджыхъу) Ихъ-сан. Апэрэ илъэсхэм къащегъэ-жъагъэу ащ ишлуагъэ Гупчэм кырепгъэкIы. Тфэгъогогъо Тыр-куем шэныгъэлэжьхэр ыгъэ-кIуагъэх, нэужым «Тыркуем ис адыгэхэр» ыкIи «Iорылуатэр» зыфилоэрэ тхыльхэр къыдагъэ-кIынхэм пае ахъцэ къарити, ар зэшлохыгъэ хъугъэ. Ащ нэ-мыкIэу Iэпылэгъу зэраригъэ-гъотыгъэр макIэп.

Джащ фэдэу Санкт-Петербург щыпсэурэ Хъамхъохъо Русъа-ни Гупчэм щызэшлуахыгъэ Iо-

фыгъохэм илахышылу ахэлъ. Ащ ятэжъэу Хъамхъохъо Хъусенэ усэклошхоу щытыгъ. Усэ Iоклищырэ тфырэ фэдиз Унэ-рэкъо Рае кыуугоижыи, ахэр кызыдэхъэгъэ тхыльхэр Рус-лъан ихъатыркIэ къыдагъэкIы-гъэх. Илъэс къэс Хъусенэ ыцIэ-кIэ студентхэм премиехэр ара-тых. НыбжыкIэхэр усэхэмкIэ, творческэ IофшлагъэхэмкIэ зэ-нэкъокъух ыкIи теклоньгъэ кы-дзыыхыхэрэм сомэ мини 10-м кыщегъэжъагъэу мин 20 — 30-м нэсэу араты.

ПИАТЫКЪО Анет.
Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

ТЕКЛОНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКИ

Зэлуклэгъур ащыгъупшэщтэп

Хэгъэгу ззошхом Теклоныгъэр къызыщыдаыхгъэр илъэс 70-рэ зэрэхурэм фэгъэхьыгъэ зэнэкъокъухэр республикэ спорт еджапIэхэм ащэкIох. Мыекъуапэ футболымкIэ щызэхашгъэ зэлуклэгъухэм Шэуджэн, Мыекъопэ, Апшеронскэ районхэм, къалэу Мыекъуапэ якомандэхэр ахэлэжыгъэх.

2003 — 2004-рэ илъэсхэм къэхугъэ клалэхэр апэрэ чыплэхэм афэбэнагъэх. Краснодар краим и Апшеронскэ районрэ Шэуджэн районимрэ якомандэхэр финалым щызэлуклагъэх. Апшеронскэ районим щыщ клалэхэм пенальтиклэ апэрэ чыплэр къыдаыхгъ. Шэуджэн районим къыкIыгъэхэр

ятлонэрэ хугъэх. Мыекъопэ районим икомандэ ящэнэрэ чыплэр фагъэшъошагъ.

Фашист техаклохэм язэхэкьутэн лыгъэ щызезыхагъэу, Хэгъэгу ззошхом иветеранэу Николай Куся футболист ныбжьыкIэхэм алукагъ. Орденхэр, медальхэр ащ ыбгъэ къыхэлэдыкIых. Ветераныр футболистхэм, тренер-клэлэегъаджэхэм гущылэгъу афэхьыгъ. Мамыр псэукIэм игъэпытэн зэкIэми зэдырялофэу зэрэщытым яеплъыкIэхэр къыраллагъэх.

ХагъэунэфыкIырэ чыплэхэр къыдэзыхыгъэхэм Н. Куся, тиреспубликэ футболымкIэ иклэлэцыкIу ныбжьыкIэ спорт еджапIэ идиректорэу Хьабэхьу Рустем афэгъушлуагъэх. Щытхьу тхыльхэр, футбол решлэнхэу Iэгъуаохэр, кубокхэр командэхэм аратыжьыгъэх. Николай Куся еджакохэм ахэтэу нэлэеплъ сурэтхэр атырахыгъэх.

Сурэтым итхэр: **Хэгъэгу ззошхом иветеранэу Николай Куся зэнэкъокъум хэлэжыгъэмэ ахэт.**

ФУТБОЛ. КУПЭУ «КЪЫБЛЭР»

Финалым щешIэщт

«Зэкъошныгъ» Мыекъуапэ — «Торпедо» Ермэлхьабл — 3:1.
Мэлыльфэгъум и 3-м Адыгэ республикэ стадионим щызэдешIагъэх.
Зезыщыгъэхэр: Е. Герасименко — Брянск, Р. Шекомов — Налшык, В. Петросян — Ростов-на-Дону.
«Зэкъошныгъ»: Кондратьев, Наталич, Мыкьо Мурат, Калеутин (Мыкьо Абрек, 74), Такълый (Манченко, 84), Къонэ, Ролдугин (Датхьужь, 70), Осмаев (Ахмедханов, 64), Дудин, Павлов, Домшинский (Жогония, 72).
Къэлапчъэм Iэгъуаор дэзыдзагъэхэр: Красноруцкый — 20, «Торпедо». Павлов — 47 (пенальти), Осмаев — 54, Домшинский — 66, «Зэкъошныгъ».

гъэм» бэмышIэу къырагъэблэгъагъ. Алексей ухьумакомэ азыфагу итэу Iэгъуаор къызыратым, хьакIэмэ якъэлэпчъэлут гугъапIэ къыфигъэнагъэп. Хьагъэм Iэгъуаор А. Домшинскэм зыредзэм ыуж теклоныгъэр «Зэкъошныгъэм» къызэрэдиыхыщтыр пшIэнэу щытыгъ.

Пресс-зэлуклэр

«Зэкъошныгъэм» итренер шъхьалэ ипшъэрыльхэр зыгъэцэкIэрэ К. Степанян къызэрилуагъэмкIэ, тифутболистхэм афэраз. Финалым дэгъоу щешIэнхэм фэшI нахьыбэрэ апэкIэ илыщтых, къэлапчъэм Iэгъуаор зэрэрадзэщтым пылъыщтых. Республикэм стадион дахэ иI. Футболыр зикласэхэм стадионыр якIуапIэу, зыгъэлсэфыпIэу шыгъэным пае «Зэкъошныгъэм» иешIакIэ химыгъахьо хьуцтэп.

«Торпедэм» итренер шъхьалэу Д. Петренкэм анахьэу къыхигъэщыгъэр командэм хэт футболистхэу опыт зилэхэм ащыщхэр зэрэсымаджэхэр ары. НыбжьыкIэхэм яухьазырыныгъэ ыуплэкIунымыкIэ амалышухэр къыгъотыгъэх.

Чыплэхэр

1. «Динамо» — 38
2. МИТОС — 34
3. «Мэщыкьу» — 33
4. «Спартак» — 33
5. «Таганрог» — 28
6. «Ротор» — 27
7. «Ангушт» — 23
8. «Анжи-2» — 22
9. «Алания» — 21
10. «Терек-2» — 18
11. «Астрахань» — 17

Купэу «Б»-р

1. «Черноморец» — 31
2. «Афыпс» — 29
3. «Витязь» — 28
4. «Торпедо» — 24
5. «Биолог» — 16
6. «Зэкъошныгъ» — 11
7. «Краснодар-2» — 10
8. «Шъачэ» — 8

Зэфэхьысыжьхэр

Купхэм апэрэ чыплыхыр къащыдэзыхыгъэхэр финалым хэхьагъэх. Купэу «А»-м хэтхэр «Б»-м хахьэхэрэм адешIэщтых. Зэнэкъокъур къекIокIыгъуи 2 мэхьу.

«Зэкъошныгъэр» мэлыльфэгъум и 9-м Пятигорскэ щылукулэщт чыплэ командэу «Мэщыкьом». Мэлыльфэгъум и 14-м «Зэкъошныгъэр» Ставрополь икомандэу «Динамо» тикьалэ щыдешIэщт.

КIуачIэр нахь дэгъоу гъэфедэгъэным «Зэкъошныгъэр» фэхьазырыгъ. Тифутболистхэр бэрэ апэкIэ илыщтыгъэх. Къэлэпчъэлутэу К. Кондратьевымрэ ухьумакохэмрэ зэрэзегурымылуагъэхэм къыхэкIэу А. Красноруцкэр къызэогъэ Iэгъуаор хьагъэм ифагъ. Пчъагъэр 0:1-м тезэгъы хьунэу щытыгъэп. Теклоныгъэр «Зэкъошныгъэм» къызыдимыхькIэ, финалым хафэщтыгъэп.

лэпчъэлутэу М. Швагиревым IэпIэсэныгъэ ин къыгъэлэгъуагъ. Хьагъэм Iэгъуаор римыгъафэу къызэкIидзэжьын зерильэкIыщтыгъэр спортыр зикласэхэу лыплъэхэрэм агъэшIагъоштыгъ. ХьакIэмэ яфутболистхэм ащыщ Iэгъуаор IэкIэ къызегъэуцум, судьям ыгъэунэфыгъэ пенальтир Д. Павловым дэгъоу ыгъэцэкIагъ — 1:1.

З. Осмаевыр тазыр ешIапIэм ихьагъэу Iэгъуаом лычыи, къэлапчъэм дэуагъ. Хьагъэм икьогъупэ Iэгъуаор къофагъ. А. Домшинскэр «Торпедэм» хэтыгъ, «Зэкъошны-

ДЗЮДО. УРЫСЫЕМ ИЗЭНЭКЪОКЪУ

Кощхьэблэ бэнакIом имедаль

ТелефонкIэ къатыгъ. Урысыем дзюдомкIэ изэнэкъокъу Тюмень щыкIуагъ. Илъэс 23-м нэс зыныбжьхэр медальхэм афэбэнагъэх. Кощхьэблэ шапIугъэ Дэхьу Азэमत килограмм 60-м нэс къзыщычэрэмэ якуп джэрз медалыр къыщыдихыгъ.

Адыгэ Республикэм дзюдомкIэ ихэшпыкIыгъэ командэ итренер шъхьалэу, Адыгеим изаслуженнэ тренерэу Бастэ Сэлым къызэрэтилуагъэу, Мыекъуапэ зыщызыгъэсэрэ бэнэклиуи 6 хэгъэгум изэлуклэгъухэм ахэлэжыгъ. Дэхьу

Азэमत тиспортсменхэм илэпэлэсэныгъэкIэ къахэщыгъ. Бэнэгъуи 3-р «къабзэу» алырэгъум къыщыхыгъ. Финалныкьор А. Дэхьум шлуахыгъ. Ящэнэрэ чыплэм икьыдэхын фэгъэхьыгъэ зэлуклэгъум нарт шъаом теклоныгъэр къы-

щыдихи, джэрз медалыр къыфагъэшъошагъ.

Адыгэ къэралыгъо университетым физкультурэмрэ дзюдомрэкIэ и Институт Дэхьу Азэमत щеджэ. Тренерхэу Дэхьу Бисльанрэ Нэпсэу Бисльанрэ ипашэхэу дзюдом ишъэфхэм зафегъасэ. Адыгеим, Къыблэ шьольырым, Урысыем язэнэкъокъухэм, турнирхэм медальхэр къащыхыгъэх.

Дэхьу Азэमत зыгъасэхэрэм, Тюмень клонымкIэ Iэпылэгъу къы-

фэхьыгъэхэм тафэраз, батырым тыфэгъушIо.

Сурэтым итыр: **Дэхьу Азэमत.**

Нэклубгъор зыгъэхьазырыгъэр ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщыгъэр ыкли къыдэзыгъэкIырэр:
Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб къэралхэм ащыпсэурэ тилгэпкъэргъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкли къэбар жьугъэм иамалхэмкIэ и Комитет
Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр:
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр:
52-16-77.
E-mail:
adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхьатыгъэр:
Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокезтынхэмкIэ ыкли зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чыплэ гъэларышIапI, зэраушыхьатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр 4015
Индексхэр 52161 52162
Зак. 630

Хэутынм узщыкIэтхэнэу щыт уахьтэр
Сыхьатыр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахьтэр
Сыхьатыр 18.00

Редактор шъхьалэр
Дэрбэ Тимур

Редактор шъхьалэм иапэрэ гуадзэр
МэшIэкъо Саид

ПшъэдэкIыжь зыхьырэ секретарыр
ЖакIэмыкъо Аминэт